

PL

PL

PL

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

Bruksela, dnia 20.4.2009
KOM(2009) 170 wersja ostateczna

**SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA RADY, PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO
ORAZ EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO**

**w sprawie stosowania dyrektywy Rady 2004/80/WE odnoszącej się do
kompensaty dla ofiar przestępstw**

[SEC(2009) 495]

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA RADY, PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO ORAZ EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO

w sprawie stosowania dyrektywy Rady 2004/80/WE odnoszącej się do kompensaty dla ofiar przestępstw

1. WPROWADZENIE

Ofiary przestępstw w Unii Europejskiej są uprawnione do sprawiedliwej i odpowiedniej kompensaty za doznany uszczerbek, niezależnie od tego, w jakim miejscu we Wspólnocie Europejskiej przestępstwo zostało popełnione. W dyrektywie Rady 2004/80/WE odnoszącej się do kompensaty dla ofiar przestępstw¹ (zwanej dalej „dyrektywą”) powołano system współpracy w celu ułatwienia dostępu do kompensat ofiarom przestępstw w przypadkach transgranicznych. System działa na podstawie systemów państw członkowskich dotyczących kompensat dla ofiar umyślnych przestępstw z użyciem przemocy, popełnionych na ich odpowiednich terytoriach.

Artykuł 19 dyrektywy stanowi, że nie później niż do dnia 1 stycznia 2009 r. Komisja przedkłada Parlamentowi Europejskiemu, Radzie oraz Europejskiemu Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu sprawozdanie w sprawie stosowania niniejszej dyrektywy. Niniejsze sprawozdanie jest zgodne z tym obowiązkiem. Obejmuje ono okres od 1 stycznia 2006 r.² do 31 grudnia 2008 r.³.

W ramach opracowywania sprawozdania Komisja zamówiła badanie dotyczące stosowania dyrektywy, które zostało przeprowadzone przez zewnętrznego wykonawcę⁴. Głównym celem badania było określenie obecnego stadium wdrażania dyrektywy we wszystkich państwach członkowskich. W tym celu wykonawca przeprowadził ankiety dotyczące:

- stosowania dyrektywy: oceny systemów kompensat pod względem operacyjnym;
- skuteczności dyrektywy: określenia czynników towarzyszących, przepisów i procedur (jeśli takowe istnieją), które mogą powodować trudności przy wdrażaniu dyrektywy;
- treści ustawodawstwa krajowego: porównania systemów kompensat w państwach członkowskich; oceny, czy systemy kompensat państw członkowskich są zgodne z przepisami dyrektywy.

¹ Dz.U. L 261 z 6.8.2004, s. 15. Należy zauważyć, że podstawą prawną dyrektywy jest art. 308 Traktatu WE. Dyrektywa jest zatem stosowana we wszystkich państwach członkowskich, także w Danii, która nie jest objęta tymi środkami wspólnotowymi w dziedzinie współpracy w sprawach cywilnych, które zostały przyjęte na mocy Tytułu IV Traktatu WE.

² Zgodnie z art. 18 ust. 1 dyrektywy państwa członkowskie miały wdrożyć dyrektywę najpóźniej do dnia 1 stycznia 2006 r.

³ Załączniki do niniejszego sprawozdania zostały przedstawione w dokumencie roboczym służb Komisji nr

⁴ Matrix Insight: Stosowanie dyrektywy 2004/80/WE odnoszącej się do kompensaty dla ofiar przestępstw SPRAWOZDANIE MERYTORYCZNE, 12.12.2008 r., oraz Analiza stosowania dyrektywy 2004/80/WE odnoszącej się do kompensaty dla ofiar przestępstw SPRAWOZDANIE SYNTETYCZNE, 12.12.2008 r. (zwane dalej „badaniem”). Badanie jest dostępne na stronie internetowej: http://ec.europa.eu/justice_home/doc_centre/civil/studies/doc_civil_studies_en.htm.

Ponadto kwestia stosowania dyrektywy była omawiana na posiedzeniu centralnych punktów kontaktowych wyznaczonych przez państwa członkowskie zgodnie z art. 16 dyrektywy, które zostało zorganizowane w ramach europejskiej sieci sądowej w sprawach cywilnych i handlowych i odbyło się dnia 23 października 2008 r.

Sama dyrektywa oraz wszystkie informacje przekazane przez państwa członkowskie na mocy przepisów dyrektywy dostępne są na stronie europejskiego atlasu sądowego do spraw cywilnych (zwanego dalej „atlasem”)⁵.

2. SKUTECZNOŚĆ DYREKTYWY

Artykuł 1 dyrektywy nakłada na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia ofierze „umyślnego przestępstwa z użyciem przemocy”, popełnionego w państwie członkowskim innym niż państwo członkowskie, w którym wnioskodawca o rekompensatę zwykle zamieszkuje, prawa do złożenia wniosku o rekompensatę w tym drugim państwie. Właściwy organ państwa członkowskiego, w którym obecnie zamieszkuje wnioskodawca („organ pomocniczy”) pomaga wnioskodawcy; obowiązki tego organu wobec ofiar określone są w art. 5-11 dyrektywy. Organ pomocniczy nie dokonuje żadnej oceny wniosku. Ocena ta pozostawiana jest organom państwa członkowskiego, do którego systemu kompensat ofiara składa wniosek („organ orzekający”).

Państwa członkowskie są zobowiązane do powołania organów pomocniczych i organów orzekających oraz wyznaczenia centralnych punktów kontaktowych (art. 3 ust. 1, 2 i art. 16).

Organy pomocnicze są odpowiedzialne za:

- udzielanie potencjalnym wnioskodawcom informacji o systemie kompensaty (art. 4);
- pomoc wnioskodawcom przy wypełnianiu wniosku o kompensatę (art. 5);
- przekazywanie wniosku do organu orzekającego (art. 6);
- przekazywanie wnioskodawcy wytycznych, w przypadku gdy wymagane są dodatkowe dokumenty (art. 8);
- organizowanie przesłuchań, jeżeli jest to wymagane przez organ orzekający (art. 9).

Organy orzekające są odpowiedzialne za:

- potwierdzenie otrzymania wniosku, wskazanie osoby do kontaktu odpowiedzialnej za rozpatrzenie sprawy oraz wskazanie w przybliżeniu terminu, w jakim zostanie wydane orzeczenie dotyczące wniosku (art. 7);
- powiadomienie organu pomocniczego i wnioskodawcy o orzeczeniu (art. 10).

W artykule 12 ust. 1 dyrektywy określono, że dostęp do kompensaty w sytuacjach transgranicznych funkcjonuje w oparciu o własne systemy kompensaty istniejące w państwach członkowskich. Jeśli chodzi o składowe elementy takich systemów, art. 12 ust. 2 określa, że wszystkie państwa członkowskie „zapewniają, że ich przepisy krajowe przewidują istnienie systemu kompensaty dla ofiar umyślnych przestępstw z

⁵ http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/cv_information_pl.htm.

użyciem przemocy popełnionych na ich odpowiednich terytoriach, który gwarantuje sprawiedliwą i odpowiednią kompensatę dla ofiar.”

Państwa członkowskie muszą zapewnić potencjalnym wnioskodawcom dostęp do najważniejszych informacji na temat możliwości składania wniosków o kompensatę (art. 4). Kompensata musi zostać wypłacona przez właściwy organ państwa członkowskiego, na którego terytorium popełniono przestępstwo (art. 2). Formalności administracyjne powinny być ograniczone do minimum (art. 3 ust. 3), a do przekazywania wniosków i orzeczeń powinny być wykorzystywane standardowe formularze (art. 14).

3. STOSOWANIE DYREKTYWY

W poniższej części przedstawiono przegląd różnych aspektów realizacji dyrektywy, zwłaszcza powiadamiania o środkach transpozycji, zgodności z dyrektywą, stosowania i skuteczności dyrektywy oraz krajowych systemów kompensaty zgodnie z art. 12. Ponadto przedstawione zostały środki wykonawcze wymagane na mocy rozdziału III dyrektywy.

3.1. Powiadomienie o środkach transpozycji

Zgodnie z art. 18 ust. 1 państwa członkowskie powinny wprowadzić w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania przedmiotowej dyrektywy najpóźniej do dnia 1 stycznia 2006 r.⁶⁷

Piętnaście państw członkowskich przyjęło krajowe środki transpozycji przed wyznaczonym terminem: Bułgaria, Dania, Niemcy, Estonia, Hiszpania, Francja, Irlandia, Luksemburg, Niderlandy, Austria, Polska, Słowenia, Finlandia, Szwecja i Zjednoczone Królestwo. Na początku 2006 r. otrzymano powiadomienia od kolejnych 7 państw członkowskich (Belgia, Republika Czeska, Cypr, Litwa, Węgry, Portugalia i Słowacja).

Komisja wszczęła postępowanie w sprawie naruszenia przepisów na mocy art. 226 Traktatu WE przeciwko Grecji, Włochom, Łotwie, Malcie i Rumunii z powodu braku powiadomienia w latach 2006-2007. Od tego czasu Włochy, Łotwa, Malta i Rumunia powiadomiły o krajowych przepisach transpozycji zgodnie ze swoim obowiązkiem.

Grecja do chwili obecnej nie powiadomiła o krajowych środkach transpozycji dyrektywy. W lipcu 2007 r. została w związku z tym Trybunał Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich⁸ wydał wyrok skazujący. W 2008 r. Komisja wszczęła przeciwko Grecji postępowanie na mocy art. 228 Traktatu WE, które jest jeszcze w toku.

Środki transpozycji notyfikowane przez państwa członkowskie wymieniono w załączniku 1.

⁶ Dla Bułgarii i Rumunii termin ten przypadał na 31 grudnia 2006 r.

⁷ Zob. dokument roboczy służb Komisji nr

⁸ Sprawa C-2007/026 Komisja przeciwko Grecji, wyrok z dnia 18 lipca 2007 r.

3.2. Zgodność z dyrektywą

Ocena zgodności środków transpozycji z wymaganiami dyrektywy nie została zakończona ze względu na opóźnienia w przekazywaniu powiadomień. Na podstawie obecnie dostępnych informacji sytuacja wygląda następująco:

Artykuły 1-3: Wszystkie państwa członkowskie z wyjątkiem Grecji i Włoch posiadają funkcjonujące systemy, które umożliwiają ofiarom przedłożenie wniosku (art. 1), a także wprowadziły w życie postanowienia art. 2-3 (powołanie właściwych organów i stworzenie procedur administracyjnych). Dane właściwych organów opublikowano w atlasie⁹.

Artykuł 4: Od 20 państw członkowskich otrzymano informacje dotyczące środków i metod przekazywania informacji potencjalnym wnioskodawcom. W większości przypadków państwa członkowskie przekazują informacje o swoich systemach kompensaty za pośrednictwem internetu – na krajowych stronach albo na stronach atlasu. Opracowano również broszury i ulotki. Środki informacyjne omówiono w załączniku 2¹⁰.

Artykuły 5-10: Do chwili obecnej 12 państw członkowskich poinformowało o funkcjonowaniu procedur wymaganych na mocy art. 5-10 dyrektywy: Republika Czeska, Dania, Irlandia, Hiszpania, Cypr, Łotwa, Luksemburg, Węgry, Portugalia, Finlandia, Szwecja i Zjednoczone Królestwo.

Artykuł 11: Siedemnaście państw członkowskich przyjmuje wnioski w językach innych niż ich języki urzędowe. Najczęściej akceptowanym językiem obcym jest angielski. Hiszpania, Francja, Luksemburg, Słowenia i Słowacja przyjmują tylko wnioski w swoich językach urzędowych. Informacje o językach akceptowanych w każdym państwie członkowskim przedstawiono w załączniku 3¹¹.

3.3. Stosowanie i skuteczność dyrektywy w praktyce

Dostępne dane na temat praktycznego stosowania dyrektywy w różnych państwach członkowskich są ograniczone¹². W poniższej tabeli podano liczbę wniosków transgranicznych złożonych za pośrednictwem organu pomocniczego oraz liczbę działań podjętych przez organ orzekający. Przede wszystkim można zauważyć, że spraw było niewiele.

Państwo członkowskie	Liczba wniosków transgranicznych (działanie jako organ pomocniczy/orzekający) ¹³
Belgia	1 sprawa / 22 sprawy
Bulgaria	(dotąd brak danych)

⁹ Są one również wymienione w rozdziale 9.2 dokumentu „Analiza stosowania dyrektywy 2004/80/WE odnoszącej się do kompensat dla ofiar przestępstw” SPRAWOZDANIE SYNTETYCZNE, 12.12.2008 r.

¹⁰ Zob. dokument roboczy służb Komisji nr

¹¹ Zob. dokument roboczy służb Komisji nr

¹² W ankiecie przeprowadzonej przez wykonawcę większość respondentów zdecydowała się nie odpowiadać na pytania dotyczące wniosków, wniosków o informacje, orzeczeń, przesłuchań itd. Dlatego dane dotyczące całej UE w tej dziedzinie są orientacyjne.

¹³ Dostępne dane dotyczą bardzo różnych okresów. Liczby oparte są na wynikach badania i informacjach otrzymanych podczas spotkania centralnych punktów kontaktowych w dniu 23 października 2008 r.

Republika Czeska	0 spraw / 3 sprawy
Dania	2 sprawy / 2 sprawy
Niemcy	(brak danych)
Estonia	3 sprawy / 4 sprawy
Grecja	(brak transpozycji)
Hiszpania	(brak danych dotyczących organu pomocniczego) / 48 spraw
Francja	(brak danych dotyczących organu pomocniczego) / 28 spraw
Irlandia	1 sprawa / 31 spraw
Włochy	(brak organów)
Cypr	(brak danych dotyczących organu pomocniczego) / 2 sprawy
Łotwa	2 sprawy / 1 sprawa
Litwa	3 sprawy / 0 spraw
Luksemburg	0 spraw / 1 sprawa
Węgry	0 spraw / 0 spraw
Malta	0 spraw / (brak danych dotyczących organu orzekającego)
Niderlandy	39 spraw / 3 sprawy
Austria	(brak danych dotyczących organu pomocniczego) / 3 sprawy
Polska	5 spraw / 5 spraw
Portugalia	(brak danych dotyczących organu pomocniczego) / 3 sprawy
Rumunia	1 sprawa / 0 spraw
Słowenia	0 spraw / 1 sprawa
Słowacja	0 spraw / 0 spraw
Finlandia	6 spraw / 1 sprawa
Szwecja	7 spraw / 14 spraw
Zjednoczone Królestwo	około 100 spraw / (brak danych dotyczących organu orzekającego)

Z badania wynika, że niedostępność wiarygodnych danych prawdopodobnie spowodowana jest tym, że państwa członkowskie dopiero niedawno wdrożyły dyrektywę. Inne napotkane przeszkody przy wdrażaniu dyrektywy obejmowały nieznaną języka, brak wiedzy o systemach prawnych i procedurach innych państw członkowskich oraz różne podejścia do szybkości i skuteczności działania. Respondenci stwierdzili ponadto, że niewiele było pomyślnie zakończonych spraw, o których warto by poinformować.

Oprócz danych statystycznych można przedstawić następujące główne stwierdzenia wynikające z badania:

3.3.1. *Skuteczność dyrektywy*

Organy orzekające i pomocnicze mają ogólnie pozytywną opinię o działaniu obecnego systemu i centralnych punktów kontaktowych, o korzystaniu ze standardowych formularzy, użyciu języków i wykorzystywaniu technologii komunikacyjnych. Jednak tylko w niewielkim odsetku odpowiedzi ustosunkowano się do kwestii, w jakim zakresie respondenci faktycznie korzystają z systemu.

Organy orzekające i pomocnicze zwykle oceniały swoich głównych partnerów jako skutecznych. Niewielu respondentów krytykowało swoje urzędowe odpowiedniki w innych państwach. Centralne punkty kontaktowe również otrzymały pozytywne oceny.

Jednak wnioskodawcy wypowiadali się o procedurach o wiele mniej pozytywnie niż organy urzędowe. Uznawali procedurę składania wniosków za skomplikowaną i czasochłonną. Jako główne problemy wymieniano bariery językowe oraz brak informacji i porad prawnych. Wydaje się zatem, że pomimo wymagań art. 11 dyrektywy bariery językowe – oraz ogólne problemy z komunikacją – stanowią nadal poważny problem w procesie składania wniosków.

3.3.2. *Obciążenie pracą i orzeczenia*

Szacunkowe dane dotyczące przybliżonej liczby wniosków na mocy dyrektywy na terenie całej UE w okresie objętym sprawozdaniem są bardzo niskie, jak pokazano w powyższej tabeli. Są jednak przesłanki świadczące o tym, że liczba wniosków, przesłuchań i żądań informacji wzrosła znacząco w okresie od 2006 do 2008 r. Pomimo wzrostu liczby wniosków wskaźnik sukcesu utrzymał się na tym samym poziomie (około 10%). Z badania wynika, że znacznie wzrosła bezwzględna wysokość kwot, o które składane są wnioski, oraz kwot faktycznie wypłacanych. Wysokość kwot wypłacanych w stosunku do kwot wnioskowanych jest bardzo różna, w zależności od roku i miejsca wypłaty.

3.3.3. *Organizacja i komunikacja*

Badanie wskazuje, że zdolność do rozpatrywania i przekazywania wniosków i orzeczeń wydaje się być bardzo różna w różnych krajach UE. Średnio przekazanie wniosku trwa około czterech tygodni, a na otrzymanie wniosku organ orzekający czeka około dwóch tygodni. Rozpatrzenie wniosku o dalsze informacje może trwać do czterech miesięcy.

Wydaje się, że wykorzystanie technologii komunikacyjnych pomogło zwiększyć liczbę przesłuchań, jednak nie w znaczącym stopniu. W 2006 r. do przesłuchania doszło w około 10% spraw, w 2007 r. dotyczyło to 19% spraw. W kilku przypadkach tele- i wideokonferencje spowodowały trudności. Gotowość posługiwania się pocztą elektroniczną i faksem wyrażała znaczna mniejszość organów orzekających (1/4).

Większość respondentów wyraziła zadowolenie z sytuacji w zakresie używanych języków. Znaczna mniejszość (około 1/4) wyraziła jednak obawy, a także pojawiło się kilka sugestii co do sposobów poprawienia sytuacji, w tym wykorzystania krajowych tłumaczy ustnych.

3.3.4. *Wskaźnik zaniechania*

Na podstawie danych zgromadzonych w ramach badania wydaje się prawdopodobne, że tylko stosunkowo niewielka liczba ofiar przestępstw starała się składać wniosek o transgraniczną kompensatę.

Wyjaśnienie dla tej sytuacji może stanowić ogólna niewiedza o istnieniu systemów kompensat oraz niechęć do nawiązywania kontaktu z organem przyjmującym wnioski (organem pomocniczym). Ponadto czynniki towarzyszące – odczuwalne bariery językowe, brak centralnego źródła informacji i zaangażowanie w procedurę dwóch organów – mogą prowadzić także do zwiększonego odsetka zaniechań podczas procesu składania wniosków¹⁴.

3.4. Systemy kompensaty w państwach członkowskich (art. 12)

3.4.1. Istnienie krajowych systemów kompensaty

Artykuł 12 wymaga po pierwsze istnienia krajowych systemów kompensat dla ofiar transgranicznych przestępstw z użyciem przemocy popełnianych na ich odpowiednich terytoriach.

Wszystkie państwa członkowskie poza Grecją wydają się spełniać to zobowiązanie.

3.4.2. Zdarzenia wiktymizujące objęte systemami oraz „sprawiedliwa, odpowiednia kompensata” wymagana w art. 12

W wynikach badania oraz na stronie internetowej europejskiej sieci sądowej w sprawach cywilnych i handlowych¹⁵ znajduje się wiele informacji o krajowych systemach kompensat. Poniższy punkt zawiera przegląd praktyk stosowanych obecnie w ramach krajowych systemów kompensat w odniesieniu do dwóch najważniejszych kwestii, tj. „zdarzeń wiktymizujących” oraz wypłaty „sprawiedliwej i odpowiedniej kompensaty”.

Wszystkie państwa członkowskie poza Grecją wypłacają kompensaty ofiarom umyślnych przestępstw z użyciem przemocy przeciwko osobie. W odniesieniu do krewnych ofiar umyślnych przestępstw przeciwko osobie, które prowadzą do śmierci ofiary, liczba systemów, które uwzględniają obrażenia śmiertelne, wynosi 2:1 w porównaniu z tymi, które ich nie uwzględniają. Większość państw członkowskich wyklucza kompensaty za szkody nieumyślne, zarówno dla ofiar jak i dla krewnych.

Znaczna większość państw członkowskich zapewnia kompensaty zarówno w przypadku szkody na osobie, jak i śmierci ofiary. Znaczna większość państw oferuje w swoich systemach również kompensaty w przypadku choroby i szkód psychicznych.

Najczęściej zarówno ofiary jak i bliscy krewni (w przypadku zabójstwa) są uprawnieni do otrzymania kompensaty.

Wszystkie państwa członkowskie z wyjątkiem dwóch ustaliły limity czasowe na dopełnienie formalności i złożenie wniosku o kompensatę, a w większości (3:1) dopuszczalne jest przedłużenie tego limitu w pewnych okolicznościach. Te okoliczności w dużej mierze wiążą się ze zdrowotnymi skutkami przestępstwa dla ofiary.

Z kolei większość państw członkowskich (2:1) nie określa minimalnej kwoty kompensaty, a w tych, które to robią, istnieją duże rozbieżności co do jej wysokości.

Chociaż żaden z systemów nie wymaga zakończenia postępowania karnego ani wykrycia sprawcy, aby wnioskodawca mógł ubiegać się o kompensatę, prawie we

¹⁴ Inne przyczyny natury bardziej ogólnej powodujące wysoki wskaźnik zaniechań (tj. wysoki wskaźnik przedwczesnej rezygnacji) można znaleźć w badaniu.

¹⁵ http://ec.europa.eu/civiljustice/comp_crime_victim/comp_crime_victim_gen_pl.htm.

wszystkich systemach wymagane jest zgłoszenie przez ofiarę przestępstwa na policji. Jednocześnie prawie równomiernie rozkłada się podział między systemami, jeśli chodzi o określanie limitów czasowych na tego rodzaju zgłoszenie. W przypadkach gdy istnieje taki limit, systemy prawie równomiernie dzielą się na te, które dopuszczają jego przedłużenie i niedopuszczają jego przedłużenia.

Praktycznie we wszystkich systemach istnieje przepis, że ofiary, które w jakiś sposób przyczyniły się do okoliczności, w których zostały poszkodowane, mogą otrzymać obniżone odszkodowanie, lub ich wniosek może zostać w ogóle odrzucony. Natomiast znaczna większość (4:1) systemów nie wyklucza z ubiegania się o kompensatę (częściowo lub w całości) ofiar, które figurują w rejestrze skazanych.

W ankiecie pytano, czy respondenci uważają, że systemy w ich krajach zapewniają, zgodnie z wymogiem dyrektywy, „sprawiedliwą i właściwą kompensatę”. Na pytanie to odpowiedziała mniej niż połowa organów orzekających. Ci, którzy przekazali odpowiedzi, twierdzili, że systemy w ich krajach spełniają te standardy.

Respondenci byli proszeni o odpowiedź na kilka pytań dotyczących sposobu szacowania wysokości i zakresu kompensat, które zapewniają systemy w ich krajach. W przypadku większości respondentów (2:1) szacowanie wysokości kompensat jest oparte na ich krajowym prawie dotyczącym odszkodowań za szkody na osobie lub śmierć. Niektóre systemy stosują określone taryfy, w których konkretnym obrażeniom przypisana jest odpowiednia wartość finansowa.

Oprócz strat niepieniężnych, znacząca większość systemów zapewnia kompensaty za straty pieniężne wynikające z obrażeń (np. utrata zarobków), większość zapewnia również kompensaty za długoterminową niepełnosprawność. Podobnie większość systemów przewiduje kompensaty dla osób pozostających na utrzymaniu ofiary, zarówno za straty niepieniężne (szkody moralne), jak i straty pieniężne (utrata utrzymania).

W większości systemów (4:1) określono maksymalną kwotę łącznej kompensaty w każdym przypadku. Istnieje jednak równy podział głosów w kwestii, czy należy nakładać górny limit w przypadku kompensat za utracone zarobki.

Wnioskodawca może otrzymać kompensatę z dwóch innych źródeł: pierwsze to odszkodowanie od sprawcy. Przepisy krajowe mogą stanowić, że cywilnoprawne roszczenie ofiary wobec sprawcy zostaje przeniesione na odpowiedni organ odszkodowawczy. Ankieta wykazała, że w nieznaczej większości systemów krajowych nie wymaga się od ofiary podjęcia właściwych kroków w celu uzyskania odszkodowania od sprawcy. Drugim źródłem są dodatkowe świadczenia, które mogą pochodzić od państwa, od pracodawcy wnioskodawcy lub z własnej polisy ubezpieczeniowej. W tej kwestii respondenci zgodzili się, że systemy mogą próbować zapobiegać podwójnej wypłacie kompensaty.

Chociaż systemy kompensat są skomplikowane, a ich założenia różnią się w różnych krajach, wydaje się, że wszystkie państwa członkowskie poddane ankiecie ustanowiły działające systemy kompensat dla ofiar przestępstw umyślnych z użyciem przemocy.

Jeśli chodzi o wymóg sprawiedliwej i odpowiedniej kompensaty, respondenci ankiety zgodzili się, że w państwach członkowskich panuje znaczna harmonizacja co do zapewnienia „sprawiedliwej i odpowiedniej kompensaty dla ofiar umyślnych przestępstw z użyciem przemocy”.

- Wszyscy respondenci uznali, że kompensaty dla ofiar umyślnych przestępstw z użyciem przemocy przeciwko osobie są zapewnione.
- Większość państw członkowskich wyłącza szkody nieumyślne ze swoich systemów kompensat.
- Znaczna większość państw członkowskich zapewnia kompensaty zarówno w przypadku szkody na osobie, jak i śmierci ofiary.
- Istnieje również zgodność co do tego, że choroby oraz szkody psychiczne powinny zostać uwzględnione w systemie.
- Istnieje duża zgodność co do minimalnych standardów, które przewidują, że zarówno ofiary, jak i ich bliscy krewni (w przypadku zabójstwa) powinni mieć prawo do kompensaty.
- Z wyjątkiem dwóch organów orzekających, wszystkie pozostałe stwierdziły, że ustalony jest limit czasowy na dopełnienie formalności i złożenie wniosku o kompensatę.
- Praktycznie we wszystkich systemach istnieje przepis, że ofiary, które przyczyniły się do okoliczności, w których zostały poszkodowane, mogą otrzymać obniżone odszkodowanie lub ich wniosek może zostać w ogóle odrzucony.
- Znaczna większość państw uważa (nie zostało to zaproponowane w minimalnych standardach), że ofiary, które figurują w rejestrze skazanych, nie powinny z tego powodu być wykluczone z ubiegania się o kompensatę.
- Znaczna większość systemów zapewnia kompensaty za straty finansowe związane z poniesioną szkodą, większość przewiduje kompensaty za długotrwałą niepełnosprawność.
- Niektóre systemy stosują określone taryfy, w których konkretnym obrażeniom przypisana jest odpowiednia wartość finansowa.
- W większości systemów określono maksymalną kwotę łącznej kompensaty w każdym przypadku.

4. ŚRODKI WYKONAWCZE NA MOCY RODZIAŁU III DYREKTYWY

Artykuł 13 ust. 1 nakłada na państwa członkowskie obowiązek przesłania Komisji wykazu organów pomocniczych i orzekających, danych dotyczących języków określonych w art. 11 oraz danych dotyczących informacji przewidzianych w art. 4 i formularzy wniosków o kompensatę.

Trzydzieśc państw członkowskich przekazało wszystkie wymagane informacje: Belgia, Republika Czeska, Dania, Irlandia, Francja, Łotwa, Węgry, Niemcy, Austria, Portugalia, Słowacja, Szwecja i Zjednoczone Królestwo. W przypadku pozostałych niektóre informacje nadal muszą zostać uzupełnione.

Na tej podstawie Komisja opracowała podręcznik zawierający odpowiednie informacje zgodnie z art. 13 ust. 2. Podręcznik został przetłumaczony na wszystkie języki i opublikowany w Internecie, na stronach atlasu. Jest on regularnie aktualizowany na podstawie dodatkowych informacji przekazywanych przez państwa członkowskie i zgłaszanych przez nie zmian.

Standardowe formularze służące przekazywaniu wniosków i orzeczeń, o których mowa w art. 14, zostały ustanowione na mocy decyzji Komisji 2006/337/WE z dnia 19 kwietnia 2006 r¹⁶..

Dotąd odbyło się jedno spotkanie centralnych punktów kontaktowych, o których mowa w art. 16, w dniu 23 października 2008 r.

5. WNIOSKI

Opierając się na powyższych informacjach, Komisja wyciągnęła następujące wnioski co do stosowania dyrektywy:

- Jeśli chodzi o krajowe systemy kompensat wymagane przez dyrektywę, wydaje się, że państwa członkowskie zapewniają sprawiedliwą i odpowiednią kompensatę dla ofiar umyślnych przestępstw z użyciem przemocy. W tym zakresie wydaje się, że istnieje znaczna zgodność pośród państw członkowskich.
- Jeśli chodzi o aspekty proceduralne dyrektywy w przypadkach transgranicznych, organy orzekające i pomocnicze mają w większości pozytywną opinię na temat funkcjonowania obecnego systemu, wraz z centralnymi punktami kontaktowymi, korzystania ze standardowych formularzy, stosowania języków i technologii komunikacyjnych. Jednak wnioskodawcy wypowiadali się o procedurach o wiele mniej pozytywnie niż organy urzędowe. Wielu uznaje procedurę składania wniosków za skomplikowaną i czasochłonną, a także uważa, że bariery językowe – i ogólnie bariery komunikacyjne – stanowią główną przeszkodę utrudniającą ofiarom proces składania wniosków.

Komisja uważa w związku z tym, że należy usprawnić funkcjonowanie dyrektywy w zakresie następujących aspektów jej stosowania:

- Państwa członkowskie powinny starać się gromadzić dane dotyczące stosowania dyrektywy, aby móc lepiej oceniać skuteczność procesu.
- Państwa członkowskie powinny – o ile to możliwe – zapewnić, aby obywatele otrzymywali więcej informacji na temat dyrektywy i krajowych systemów kompensat, ponieważ wydaje się, że niewielu potencjalnych wnioskodawców jest świadomych swoich praw.
- Ponadto państwa członkowskie powinny zapewnić przestrzeganie wymagań językowych określonych w dyrektywie, w celu zagwarantowania wnioskodawcom jak najskuteczniejszego przebiegu procedury.
- Jasność i przejrzystość w zakresie najważniejszych elementów krajowego systemu kompensat jest bardzo istotna. Dotyczy to szczególnie takich kwestii jak to, które przestępstwa oraz jakie szkody są objęte tymi systemami. W atlasie i na stronie internetowej europejskiej sieci sądowej w sprawach cywilnych i handlowych znajduje się wiele informacji o krajowych systemach kompensat. Należy jednak rozważyć, czy konieczne są dalsze wysiłki w celu ułatwienia dostępu do informacji o dyrektywie i krajowych systemach kompensat na tych stronach.

¹⁶

Dz.U. L 125 z 12.5.2006 r., s. 25.

Ze względu na krótki okres stosowania dyrektywy i związane z tym ograniczone doświadczenie praktyczne Komisja nie będzie proponowała zmian do dyrektywy, uważa bowiem, że jej wdrażanie może zostać usprawnione na podstawie istniejących przepisów. Ponadto Komisja skorzysta ze swoich uprawnień traktatowych w celu skłonienia państw członkowskich do wdrożenia środków, które nie zostały jeszcze zrealizowane.

